

บทที่ 4

บทสรุป

ปัญหาอัตลักษณ์ของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาตัวประธาน ริเกอร์พิจารณาปัญหาตัวประธานจากประวัติปรัชญา ได้แก่ ปรัชญาของของเดคาร์ตส์ที่พยายามพิสูจน์การดำรงอยู่ของตัว "ฉัน" โดยมีลักษณะเป็นหลักฐานสำหรับการดำรงอยู่ของตนเอง กับปรัชญาของนีทเชอที่เห็นว่าตัวประธาน "ฉัน" ตามทัศนะของเดคาร์ตส์นั้นเป็นเพียงมายาภาพ ริเกอร์ปฏิเสธทั้งสองแนวทางและเสนอปรัชญาของตนที่เรียกว่า "ศาสตร์แห่งการตีความเกี่ยวกับตัวตน" คำถามที่เป็นกรอบในการศึกษาได้แก่ คำถามว่า "ใคร" "ใครเป็นผู้พูด" "ใครเป็นผู้กระทำ" "ใครเป็นผู้เล่าเรื่องราวของตนเอง" และ "ใครเป็นผู้รับผิดชอบทางศีลธรรมต่อการกระทำของตนเอง" ซึ่งคำตอบคือ "ตัวตน" (self) ลักษณะปรัชญาของริเกอร์นั้น เป็นปรัชญาทางอ้อม ในบทที่ 2 เราจะเห็นการวิเคราะห์และไตร่ตรองผ่านปรัชญาภาษา (อรรถศาสตร์) และปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญของมิติของความเป็นตัวตนของตัวประธาน

นอกจากนี้ ในบทที่ 2 เรายังเห็นการวิเคราะห์และไตร่ตรองผ่านทางปรัชญาวิเคราะห์ที่พิจารณาเกี่ยวกับปัญหาอัตลักษณ์ของบุคคล ริเกอร์แสดงว่าแนวทางของปรัชญาวิเคราะห์ไม่เพียงแต่ไม่อาจช่วยให้เข้าใจอัตลักษณ์ของบุคคลอย่างครบถ้วน หากแต่ยังนำไปสู่ปัญหาอื่นๆเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของบุคคลด้วย ริเกอร์เห็นว่าปัญหาอัตลักษณ์ของบุคคลเกิดจากการที่นักปรัชญาสายวิเคราะห์ไม่แยกข้อแตกต่างระหว่างความเป็นสิ่งเดียวกัน (sameness) กับความเป็นตัวตน (selfhood) ทำให้ทางเลือกรวมอยู่ 2 ทาง คือ ตัวประธานเป็นเอกลักษณ์กับตัวมันเอง (identical with itself) ในบรรดาสิ่งที่หลากหลาย (diversity) ตามทัศนะของล๊อค และการพิจารณาว่า ตัวประธานของอัตลักษณ์ของบุคคลนั้นเป็นเพียงมายาภาพตามทัศนะของฮูม ปัญหานี้เกิดจากการตั้งคำถามเกี่ยวกับอัตลักษณ์โดยใช้คำถามว่า "อะไร" หรืออะไรที่จะเป็นเกณฑ์บอกอัตลักษณ์ของบุคคล แต่ริเกอร์เสนอว่า การบอกอัตลักษณ์ของบุคคลคือการตอบคำถามว่า "ใคร" หรือ "ใครกระทำ" เราสามารถตอบคำถามนี้ได้ด้วยการเอ่ยชื่อเฉพาะของบุคคล การที่ตัดสินว่าตัวประธานเป็นคนเดียวกันตลอดช่วงชีวิตก็คือการเล่าเรื่องอัตลักษณ์ของเรื่องเล่านี้ถือเป็นอัตลักษณ์ของบุคคลผู้นั้น การบอกอัตลักษณ์ของบุคคลตามทัศนะของริเกอร์จึงมีความเชื่อมโยงกับประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับการกระทำ หากขาดมิติของความเป็นตัวตนแล้ว การระบุความเป็นเจ้าของการกระทำกับการระบุความรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวประธานจะประสบปัญหา ดังที่ได้อภิปรายมาแล้วในบทที่ 2

เป้าหมายทางจริยศาสตร์ของริเกอร์ก็คือ "ชีวิตที่ดี" (good life) ซึ่งจะต้องพิจารณาจากกรอบของชีวิตทั้งชีวิต ทฤษฎีเรื่องเล่าสามารถตอบใจทยนี้ได้ ริเกอร์อ้างทฤษฎีของอริสโตเติลที่ว่า "ละครโศกนาฏกรรมคือการเลียนแบบการกระทำและชีวิต" และได้ขยายมโนทัศน์นี้ให้ครอบคลุมเรื่องเล่าประเภทต่างๆ มโนทัศน์ที่สำคัญคือ โครงเรื่อง (plot) ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์เชิงวิภาษระหว่างความลงรอยกับความแปร่งแย้ง ซึ่งถือเป็นความเข้าใจเรื่องเล่า (narrative understanding) ที่เป็นความเข้าใจที่มีมาก่อน (preunderstanding) โครงเรื่องนี้เกิดจากการจัดรูป (configuration) องค์ประกอบต่างประเภทของเหตุการณ์ (การกระทำถือเป็นเหตุการณ์ด้วย) ทำให้กลายเป็นเรื่องเล่าที่มีเอกภาพเชิงเวลา ริเกอร์ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงเรื่องกับตัวละคร เพื่อที่จะตอบปัญหาอัตลักษณ์ของบุคคล กล่าวคือ ตัวละครก็คือผู้กระทำการกระทำในเรื่องเล่า อัตลักษณ์ของตัวละครคือความสัมพันธ์เชิงวิภาษระหว่างความเป็นสิ่งเดียวกันกับความเป็นตัวตน ดังที่ได้อภิปรายมาแล้วในบทที่ 3 การเล่าเรื่องราวชีวิตก็คือการจัดประสบการณ์ให้เป็นเรื่องเล่าโดยอาศัยการจัดรูปใหม่ (reconfiguration) ที่เกิดจากการตีความตัวเอง (self-interpretation) ผ่านตัวประสานผ่านที่เรียกว่าเรื่องแต่ง (fiction) โดยผ่านการอ่าน อัตลักษณ์ของบุคคลเกิดจากการจัดรูปใหม่อันเกิดจากการอ่านซึ่งทำให้ผู้อ่านเข้าครองและเทียบอัตลักษณ์กับตัวละคร

ข้อวิจารณ์ที่น่าสนใจก็คือข้อวิจารณ์ของเดวิด คาร์ที่ว่ากรณีที่ริเกอร์ให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่อง (narration) ในฐานะตัวประสานผ่าน (mediation) ที่เข้ามาจัดรูปประสบการณ์ของมนุษย์นั้น เป็นการกลับลำดับความสำคัญ เนื่องจากคาร์เห็นว่า การบรรยาย (description) ประสบการณ์จะต้องมาก่อนการเล่าเรื่อง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เรื่องเล่าถือเป็นการผลิตซ้ำ (reproduction) ประสบการณ์ ไม่ใช่การผลิตสร้าง (production) นอกจากนี้ คาร์ยังวิจารณ์ว่า ดูเหมือนริเกอร์แยกแยะระหว่างประสบการณ์ก่อนการจัดรูปว่าเป็นสิ่งที่ไร้ระเบียบ จึงทำให้มีความจำเป็นต้องได้รับการจัดระเบียบโดยอาศัยเรื่องแต่ง ซึ่งถือเป็นเรื่องเล่าที่ได้รับการจัดรูป ถ้าหากเป็นเช่นนี้ ก็ดูเหมือนว่าชีวิตจะขาดวรรณกรรมไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ริเกอร์ได้โต้แย้งข้อวิจารณ์ของคาร์เอาไว้แล้ว ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3

ในการศึกษาพบว่า ริเกอร์แย้งว่านวนิยายวิทยาศาสตร์บางอย่างไม่สามารถช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเชิงอัตถิภาวะได้ ต่างจากวรรณกรรมทั่วไปอื่นๆ ข้อโต้แย้งดังกล่าวมีฐานความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับความเป็นตัวตน ซึ่งครอบคลุมถึงมิติทางจริยธรรม จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการวิจัยต่อไปในประเด็นเหล่านี้